

«Τα αρχαιολογικά μας μουσεία πρέπει να προβάλλουν και να διαλαλούν με ενθουσιασμό ότι τα εκθέματά τους είναι όλα από αυτό τον τόπο, όλα εγχώριας παραγωγής ή προέλευσης, όπως περήφανα και φωναχτά δηλώνουν για τα προϊόντα τους οι γεωργοί-παραγωγοί στις λαϊκές μας αγορές!» είχε αναφωνήσει ένας επισκέπτης πρόσφατα μετά από μια ξενάγηση σε ένα αρχαιολογικό μουσείο του νησιού. Γελάσαμε με τον παραλληλισμό, όμως συχνά έρχεται η κουβέντα αυτή στο μυαλό μου, ειδικά όταν σε διάφορες διεθνείς επιτροπές συζητείται το θέμα της αποαποικιοποίησης των μουσείων. Εκεί, οι εκπρόσωποι μεγάλων μουσείων της Δύσης υποστηρίζουν με σθένος την αξία των ούτω καλούμενων «οικουμενικών μουσείων» (universal museums), στα οποία ο τόπος συχνά πλανάται ως αφηρημένη έννοια, που δηλώνεται σε επίπεδο «πολιτισμού», με έντονη πολλές φορές αποικιακή χροιά.

Η πρόταση της εικαστικού Κατερίνας Ατταλίδου «Στον ίδιο τόπο», στο Κυπριακό Μουσείο, αποτελεί μια τρυφερή χειρονομία, αποτέλεσμα μιας βιωματικής πράξης, μιας αναζήτησης. Το Κυπριακό Μουσείο, που στέκει από το 1908 στη Λεωφόρο Μουσείου (προσφάτως μετονομασμένη σε Λεωφόρο Μίκη Θεοδωράκη), φιλοξενεί αρχαιότητες που προέρχονται από αμέτρητους τόπους της Κύπρου, βγαλμένες από αρχαιολογικά στρώματα που χρονολογούνται μέχρι και έντεκα χιλιάδες χρόνια πριν από το σήμερα. Το Κυπριακό Μουσείο, εκτός από χώρο με μήκος, πλάτος και ύψος, είναι πρωτίστως ένας τόπος με βάθος. Ένας τόπος με τον οποίο η Κατερίνα Ατταλίδου διατηρεί μια έντονη, συγκινησιακή σχέση, όπου αντανakλώνται χωρικές εμπειρίες, γεγονότα, βιώματα, ταυτότητες, ιστορίες.

Οι υδατογραφίες της Ατταλίδου, η αναζήτησή της, το ταξίδι πίσω από κάθε της έργο, μας ωθούν να αφουγκραστούμε την αύρα του τόπου: του αρχαιολογικού, του φυσικού, του ιστορικού, του προσωπικού, του ερωτικού...

Η ανασκαφική έρευνα είναι εκ των πραγμάτων μια μη αναστρέψιμη διαδικασία. Για να φέρουν στο φως αρχαιολογικά κατάλοιπα, οι αρχαιολόγοι αφαιρούν στρώμα-στρώμα, φέτα-φέτα, συσσωρευμένες αποθέσεις υλικότητας αιώνων. Όλα αυτά τα στρώματα αποτελούσαν κάποτε μέρος τόπων οι οποίοι βρίσκονται σε συνεχή μεταμόρφωση, είτε αργή και σταδιακή ή ως αποτέλεσμα ξαφνικών και έντονων επεισοδίων και ανατροπών. Όλα αφήνουν το ίχνος τους στη βιογραφία του τοπίου.

Οι υδατογραφίες της Ατταλίδου, τοποθετημένες στις αίθουσες του Κυπριακού Μουσείου, στον ίδιο τόπο με τα εκθέματα που επέλεξε η ίδια, που την αγγίζουν ιδιαίτερα, γεφυρώνουν κατά κάποιο τρόπο το κενό που δημιουργείται όταν ένα αρχαιολογικό αντικείμενο απομακρύνεται από τον τόπο εύρεσής του και μεταφέρεται στην προθήκη ενός μουσείου. Οι τόποι της Ατταλίδου προσφέρουν απλόχερα αλλά διακριτικά τη δυνατότητα μιας αλλιώςτικής μουσειακής εμπειρίας. Παράλληλα μας παρακινούν να κινηθούμε και να παρατηρήσουμε τους τόπους που μας περιβάλλουν. Τα έργα της αναδιπλώνουν τον πολυδιάστατο χαρακτήρα κάθε τόπου, τις απτές και τις άυλές του ποιότητες. Υπενθυμίζουν ταυτόχρονα το ενιαίο και αδιαίρετο του νησιού μας.

Τρόδος, Ακάμας, Καρπασία, Αμμόχωστος, Ριζοκάρπασο, Λεονάρισσο, Αρνάδι, Γαληνόπορνη, Όβγορος, Πλατάνι, Περιστερώνα, Βιτσάδα, Λευκόνοικο, Αφάνεια, Μπέλλαπαίς, Καζάφани, Κλεπίνη, Κυθραία, Αμπελικού, Κερύνεια, Λάπηθος, Ακανθού, Λάρνακας της Λαπήθου, Πέτρα του Λιμνίτη, Βουνί, Αγία Ειρήνη, Φιλιά, Μανσούρα, Πωμός, Γιαλιά, Πόλη Χρυσοχούς, Κρίτου Μαρόττου, Σουσκίου, Λέμπα, Κισσόνεργα, Κούριο, Ερήμη, Παρεκκλησιά, Μαρί, Μαρώνι, Χοιροκοιτία, Αγία Βαρ-

βάρα, Δένεια, Κατύδατα, Έγκωμη, Άρσος, Μελούσια, Τρεμετουσιά, Δρομολαξιά, Λάρνακα (αρχαίο Κίτιο), Πέρα Ορεινής, Δάλι, Σωτήρα, Παραλίμι...

Όταν μας πρωτοπαρουσίασε την πρότασή της η Ατταλίδου, να περιδιαβεί το νησί αναζητώντας τις περιοχές ανασκαφής/εύρεσης των αγαπημένων της εκθεμάτων του Κυπριακού Μουσείου για να δημιουργήσει μια σειρά από υδατογραφίες, παραλληλίσουμε το έργο της με τη διαδικασία της παραδοσιακής αρχαιολογικής επιφανειακής επισκόπησης, ένα ιδιαίτερα σημαντικό μέρος του έργου του Τμήματος Αρχαιοτήτων. Πολλές από τις γνωστές αρχαιολογικές θέσεις του νησιού έχουν εντοπιστεί, καταγραφεί και διερευνηθεί μετά από αρχαιολογική επισκόπηση, ενώ άλλες περιμένουν ακόμη να ανακαλυφθούν. Η Ατταλίδου έχει διενεργήσει τη δική της προσωπική επισκόπηση στα αρχαιολογικά τοπία του νησιού. Η δική της επισκόπηση καθοδηγείται από τα «πλάσματα» του Κυπριακού Μουσείου, από την πολυδιάστατη ιστορία της κυπριακής αρχαιολογίας, τα προσωπικά της βιώματα και τις μνήμες της. Η επισκόπηση της Ατταλίδου επιτελείται με ενεργοποιημένες όλες τις αισθήσεις της, με τις υδατογραφίες της να λειτουργούν ως μια φωνή πολύτιμη που, εάν την αφουγκραστούμε, μας καλεί να βιώσουμε και εμείς με τη σειρά μας τα φορτισμένα, πανέμορφα και ταλαιπωρημένα τοπία του τόπου αυτού...

Ιανουάριος 2023

Ευθυμία Άλφα
Αρχαιολογική Λειτουργός
συνεπιμελήτρια έκθεσης